

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 821.161.2.09(092)Франко:908(477.83)
DOI <https://doi.org/10.24919/2312-2595.15/57.19>

Володимир ГАЛИК

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Львівська область, Україна, індекс 82100 (galykvol@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9761-7661>

МАНДРИ ПО ЛЬВІВЩИНІ З ІВАНОМ ФРАНКОМ

Рецензія на науково-популярне видання:

В дорогу з Франком. Мандруймо Львівщиною / ідея та упорядкування – Богдан Тихолоз ; вступ. слово – Максим Козицький. Львів : [Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка], 2021. 112 с., іл. (Серія «Бібліотека Дому Франка»; Вип. 9).

Сьогоднішнє франкознавство не перестає дивувати новими креативними підходами та ідеями щодо популяризації життя та багатогранної діяльності Івана Франка. Зокрема, у 2021 р., з нагоди 165 річниці великого українського генія, до рук широкого читача потрапив оригінальний путівник туристичною Львівщиною, де за задумом Богдана Тихолоза, «головним персонажем-андрівником та гідом-екскурсоводом» став сам Іван Франко.

Оригінальність та унікальність даного видання, зумовлюється у першу чергу тим, що в ньому вперше зроблено передрук поетичної хроніки Івана Франка «В дорогу!» із збереженими автографами учасників славнозвісної студентської подорожі 1884 р., оригінал котрої зберігається у фондах Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка. Разом із тим, у даній книжці надруковано малознану статтю Івана Франка «Верх Пікуя», а також маловідомі широкому загалу мемуари Тараса Франка про одну із пристрастей батька – мандри.

Тепер по-порядку. Книжка розпочинається із вступного слова Максима Козицького «Мандруймо Львівщиною!». У ній, автор зазначає на значимості туристичної галузі, привабливості Львівщини крізь призму минулого, тематичності туристичних напрямів в регіоні тощо. Акцентуючи на внеску Івана Франка у розвиток туристичної галузі, М. Козицький зазначає: «...вдячно згадуємо ушановане ім'я Івана Франка – геніального письменника і вченого, політика і громадського діяча, уродженця підгірських Нагуєвич та громадянина міста Львова, а ще – великого мандрівника, краєзнавця і природодослідника, який чи не найбільше свого часу зробив для вивчення й утвердження рідної Львівщини. Небезпідставно саме Івана Франка вважають засновником організованого туризму в Галичині!...».

Наступне вступне слово до даного видання, належить його ідейному авторові та упоряднику – Богданові Тихолозу. У своєму вступі «Франкомандри: Іван Франко як мандрівник і тревел-блогер», Б. Тихолоз представляє читачу великого українця у контексті сучасних туристичних термінів і понять. Зокрема, акцентуючи на характеристиці багатогранної діяльності Івана Франка, автор підкреслює, що вчений був: «...батьком-засновником українського туризму. Він сам був завзятим мандрівником, прихильником «зеленого», гірського й пішохідного туризму в Галичині, учасником і організатором цілої низки групових мандрівок та етнографічних і краєзнавчих експедицій... Також варто підкреслити, що Франко фактично був тревел-блогером (за сучасною термінологією), позаяк не лише подорожував, а й систематично фіксував свої туристичні враження і спостереження у різних формах і жанрах (поетичних, прозових, non-fiction тощо)».

Продовжуючи аналіз, зауважимо, що рецензоване нами видання, уміщує в собі п'ять розділів: «*В дорогу!*» (с. 16–52), «*На Пікуй!*» (с. 53–61), «*Франкові мандри*» (с. 63–90), «*Цікаві факти*» (с. 91–106), «*Поради туристам*» (с. 107–111).

У першому розділі, «*В дорогу!*», уміщено репринт Франкової поетичної хроніки, котру було видано ще 1884 р. Згадана праця І. Франка, подається мовою оригіналу з дотриманням особливостей правопису Франкового часу, а також подається кольорова обкладинка із зворотом, де представлено автографи усіх учасників цієї подорожі того часу. Окремими частинами розділу, тобто параграфами, стали наступні публікації віршованого твору Івана Франка «*В дорогу!*», як окремої брошури, котру було доповнено окремими частинами у різних виданнях часу Івана Франка, а саме: «*Українсько-руська студентська мандрівка літом 1884 р.*» (с. 35–36), «*В дорогу!*» (с. 37–38), «*Мандрівнича хроніка*» (с. 39–52), котрі супроводжуються коментарем тексту щодо першовидання уміщеного тексту, поясненням топонімів, гідронімів, поданням коротких біограм згаданих персонажів тощо.

У другому розділі «*На Пікуй!*», уміщено дві тематичні статті: одна авторства Івана Франка, інша – Олеся Пограничного. Перша стаття «*Верх Пікуя. Із краєзнавчої спадщини Івана Франка*» (с. 55–58), є свого роду передмовою з коментарями до опублікованої О. Морозом маловідомої статті І. Франка («*Верх Пікуя*»), котра була вперше надрукована на сторінках щомісячного літературно-мистецького та громадсько-політичного журналу спілки письменників України «*Жовтень*», ще у 1986 р. У даних матеріалах подаються окремі відомості про гору Пікуй, що на Турківщині, а особливо цікавими є відомості І. Франка, який ділиться своїми спостереженнями під час особистого сходження на неї. У згаданій статті, також подані коментарі щодо роз'яснення окремих мір довжини та окремих топонімів згаданого регіону Підгір'я Карпат. У другій, уміщеній тут статті «*Пам'ятний знак на горі Пікуй*» (с. 59–61), авторства О. Пограничного, подано матеріали про історію встановлення у 1990 р. та відновлення у 2020 р. пам'ятного знаку на горі Пікуй у честь підйому на неї у серпні 1888 р. Івана Франка.

Наступний розділ «*Франкові мандри*», наповнений маловідомими мемуарами Франкового сина Тараса, які упорядковані Наталією Тихолоз під окремим блоком «*Тарас Франко про батька як мандрівника*», у котрих описуються цікаві місцевості рідного краю, де побував батько впродовж свого життя. Розділ складається із шести частин.

Перша – це спогади Т. Франка «*Стежками рідного краю. (Спогади про Івана Франка)*» (с. 65–72), котру вперше було опубліковано автором у періодичному виданні «*Україна*» у 1956 р.

У другій частині уміщено перелік місцин, котрі систематизував за періодами життя і діяльності батька його син Тарас під назвою «*Місця, зв'язані з життям Івана Франка*» (с. 73–77), котру вперше було надруковано у першому томі двотомного витання творів Т. Франка у 2015 р.

Наступна частина даного розділу умістила у собі публікацію «*Іван Франко у Карпатських горах*» (с. 79–80), де Т. Франко окреслює гірські місцевості Гуцульщини – місця перебування батька із своїми друзями у період з 1877 р. до 1901 р. Згадана публікація вперше була оприлюднена у 1962 р.

Відомо, що запорукою будь-яких вдалих туристичних мандрів є фізична підготовка туриста, про що часто стверджував І. Франко. З огляду на це, наступні три частини даного розділу, наповнили публікації Т. Франка про місце фізичної культури та спорту у житті І. Франка та його родини. Зокрема, тут подано наступні параграфи, які у різні часи та у різних виданнях були опубліковані окремими статтями Т. Франком: «*Іван Франко і фізична культура*» (с. 81–83), «*Іван Франко і спорт*» (с. 85–88), «*Франки і спорт*» (с. 89–90). Змістове наповнення вище згаданих матеріалів, дають підстави стверджувати, що тіловиховання було одним із ключових елементів побуту І. Франка та його родини, котрі слідкували за своїм здоров'ям, займалися різними видами спорту, долучалися та популяризували тогочасні спортивні товариства тощо. Загалом акцентуємо на тому, що саме така активність у плані підтримування тіловиховних традицій і надавали Іванові Франкові невичерпної енергії в процесі організації частих туристичних студентських і родинних мандрівок, екскурсій тощо.

У четвертому розділі *«Цікаві факти»*, уміщено кілька підрозділів. Перший – *«Топ-20 цікавих фактів про Франка-мандрівника»* (с. 93–101), вибраних із життя та діяльності Івана Франка Богданом та Наталією Тихолозами. Зокрема, до їх переліку увійшли наступні спостереження, які виокремлені за окремими періодами життя вченого, особливими та нестандартними видами Франкової діяльності, діапазоном інтересів тощо. Автори представляють наступні: *«Малий Мирон»*, *«Лісова душа»*, *«Природодослідник-аніمالіст»*, *«Звіряча клініка»*, *«Грибник»*, *«Рибалка»*, *«Фанат Карпат»*, *«Закоханий у рідний край»*, *«Піонер гуцульських Атен»*, *«Засновник організованого туризму»*, *«Автор туристичного гімну»*, *«Етнограф і фольклорист»*, *«Учасник та співорганізатор наукових експедицій»*, *«Засновник історичного краєзнавства»*, *«Далекі подорожі»*, *«Італійські враження»*, *«Ходок»*, *«Велосипедист без ровера»*, *«Батько мандрівників»*, *«Дарунки на згадку»*. В контексті вище окресленого, хочемо акцентувати, що подані подружжям Тихолозів 20-топ фактів із теми Франко-мандрівник за своєю значимістю та наповненістю, можуть стати у майбутньому, і це без перебільшення, окремими предметами спеціальних наукових досліджень, котрі б змогли більш ґрунтовно, всебічно та вичерпно представити франкознавчій науці характеристику окремо вибраної діяльності українського вченого.

У другому – *«Топ-10 вершин Львівщини»* (с. 102–103) подано окремі короткі відомості про вершини краю, а саме: Пікуй, Парашку, Лопату, Маківку, Ключ, Ільзу, Високий Верх, Чорну Ріпу, Дрогобицький Камінь, Чонтиївку. В останньому підрозділі подано *«10 цікавих фактів про Львівщину»* (с. 104–106), де акцентовано на коротких історичних довідках про різного роду унікальні пам'ятки історичного, археологічного, містобудівного та архітектурного, монументального характеру та об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО.

В останньому розділі книги *«Поради туристам»*, подано два підрозділи, у котрих уміщено *«Правила поведінки на природі»* (с. 108–109) та *«Безпека в горах»* (с. 110–111), із яких читач може почерпнути найнеобхідніші знання щодо поведінки та убезпечення себе під час туристичними мандрями у гірській місцевості.

Назагал скажемо, що рецензоване нами видання *«кишенькового»* формату є ошатним та гарним, віддруковане на крейдованому папері цифровим друком. Усе змістове наповнення книги супроводжується різного роду наочністю: зображеннями видань Франкового часу та пізніших періодів, ретро-поштівками із зображенням окремих місцевостей Львівщини, фотодокументами, матеріалами довідкового характеру, посторінковими посиланнями на першодруки, різного роду коментарі тощо.

Без сумніву можемо стверджувати, що дана книга уже зайняла, або ж займе своє почесне місце у книгозбірнях не лише франкознавців, музейників, букіністів чи туристів, а й стане при нагоді будь-кому, хто матиме намір відправитися у велику чи навіть невеличку мандрівку по Франкових місцях теренами Львівщини. З огляду на це, бажаємо авторам-упорядникам ще великих накладів, багатьох ідей та нових проєктів креативної популяризації франкової родинної спадщини для сучасного та майбутнього покоління.

*Рецензія надійшла до редакції 06.02.2024 р.
Рецензія рекомендована до друку 20.02.2024 р.*